

MÁHTTODEPARTEMEANTA

Nuoraidási strategiija

Mokta ja nákca vai buorebut oahppá

Ovttas rahčat luohkkájodiheami, rehkenastima, lohkama ja čállima ovddidemiin

Ovdasátni

Ráddehus lea vuosttaš geardde 40 jahkái ovddidan vasedin diedáhusa nuoraiddási várás. Stuoradiggi guorrasii diedáhussii ođđajagimánus 2012. Diedáhusa doaibmabijuid bokte dáhttu mii hábmet nuoraiddási mii lokte ohppiid movtta ja nákcema, ja mii addá buoret skuvlejumi eanet praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa bokte. 2012 čavčča álggaheimmet välljenfágaid muhto dušše dat ii leat doarvái. Buot fágain berre leat praktihkalaš ja molsašuddi hápmi.

Mis leat buorit eavttut ollašuhttit ulbmiliiddámet. Ođđamállet oktasašskuvllain dáhttu mii fuolahit ja nannet Norgga servodaga guovddáš árvvuid, ovdamearkka dihte smávva erohusaid, fáttmasteaddji servvolašvuoda, buresdoaibmi demokratiija ja alla dásseárvvu. Skuvllas lea mávssolaš bargun ráhkkanahhtit ohppiid boahtteáigái man eat vel dovdda, muhto mii sihkkarit gáibida sis stuora fágalaš, sosiála ja kultuvrralaš gelbbolašvuoda. Mii geat leat riikka oahpahuseiseváldin fertet dohkkehit ja doarjut dan deatalaš barggu maid oahpaheaddjit, skuvlajodiheaddjit ja skuvlaoamasteaddjit barget juohke beaivvi.

Dán strategiijačállosis čilget mii ráddehusa ulbmiliid, vuoruhuvvon ángiruššamiid váldoosiid ja iešgudet aktevrraid rollaid ja ovddasvástádussurggiid. Nugohčoduvvon Gnist-ovttasbarggu organisašuvnnat leat buktán mávssolaš evttohusaid dán čállosii. Gnist-ovttasbargu, riikka dásis ja guovllu dásis, bovdejuvvojit dáikko bokte searvat strategiija doaibmabijuid hábmemii ja čadaheapmái.

Nuppástuhttimiin ii lihkestuva dušše našunála dási stivrema bokte. Jus galgat lihkestuvvat nuoraiddási ovdánahttit, de dárbbasit buori ovttasbarggu, luohttámuša ja gulahallama - skuvlasuorggi dásiid ja aktevrraid gaskka.

Ulbmilin lea boahte viđa jagis dáiguin doaibmabijuiguin olahit juohke gieldda ja juohke skuvlla mas lea nuoraiddási. Strategiija galgá váikkuhit gitta luohkkalatnjii. Vuosttaš gielddat bargagohtet strategiijain 2012 čavčča rájes juo. Seammás ožžot buot gielddat ja skuvllat main lea nuoraiddási atnigoahhtit pedagogalaš resurssaid neahtas. Dát sáhttet movttidahttit ja veahkehit skuvllaid addit buori, praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa iešgudet fágain. 2013/14 skuvlajagi rájes fálojuvvo skuvlavuodot gealbokolten miehtá riikka.

Dán strategiija ulbmilin lea veahkehit ja doarjut oahpaheddjiid, skuvlajodiheddjiid ja skuvlaoamasteddjiid barggu ohppiid oahppamii ja moki buorin.

Diedut strategiija doaimmaid birra ja maid dat mearkkašit iešgudet gildii, skuvlii ja oahpaheaddjai almmuhuvvojit dadistaga Udir.no/ungdomstrinnet neahttasiidus.

Oslo, 15.05.2012

Kristin Halvorsen
Máhttoministar

Sisdoallu

Ovdasátni	1
Álggahus	3
Ulbmil ja indikativrrat.....	5
Ulbmil	5
Indikativrraid ovdánahttin	6
Našuvnnalaš doarjjadoaimmat	8
Álggahus	8
Doarjja skuvlaoamasteaddjái	8
Doarjja oahpaheddjiide ja skuvlajodiheaddjiide	8
Oktavuohta eará ángiruššandoaimmaide.....	9
Aktevrraid rollat ja ovddasvástádussuorggit	11
Oahppit	11
Váhnemat	11
Oahpaheaddjit.....	11
Skuvlajodiheaddjit	12
Skuvlaoamasteaddjit.....	13
Universitehta- ja allaskuvlasuorgi.....	13
Regionála Gnist-ovttasbargu	14
Našuvnnalaš eiseválddit.....	14

Álggahus

Stuoradiggi meannudii stuoradiggediedáhusa nuoraiddási várás St. dieđ. nr. 22 (2010 – 2011) *Motivasjon – Mestring – Muligheter (Mokta - Nákcen - Vejolašvuodát)* oddajagimánus 2012, vrd. Innst.145 S. Diedáhus geažuha girjás ja fáttmasteaddji oktasašskuvlla ovdánahttima. Guovddázis lea ahte eambo praktihkalaš, molsašuddi, áššáigullelaš ja hástaleaddji nuoraiddási loktešii ohppiid movtta ja oahppama. Ráđdehusas leat golbma válđočovdosa movt dán olahit:

- válljenfágaid álggaheapmi
- eambo njuovžilvuolta fága- ja diibmojuogu rievdadusaid bokte¹
- dán strategiija áŋgiruššansuorggit

Statistihkka ja dutkan čájeha ahte ohppiid oahppomokta lea heajumus nuoraiddásis. Olu ohppiid mielas lea skuvlaárgabeaivi láittas ja ovttagardán.² Dat dagaha ahte oahppit bázahallet oahppamis ja muhtumat eai ollašuite joatkkaoahpahusa obanassiige.

Máhttodepartemeanttas lea leamaš dialoga olu nuoraiddási ohppiiguin, oahpaheddjiiguin ja váhnemiiguin gávnahan dihte manne motivašuvdna lea heitot. Sii leat muitalan oaiviliiddaset das movt nuoraiddási berrešii odasmahttit. Lea leamaš lagas ovttasbargu daiguin organisašuvnnaiguin main lea dáhttu buoridit nuoraiddási. Dain ságastallamiin ja vástádusain maid leat ožžon ohppiin, oahpaheddjiin, váhnemiin ja earáin boahdá čielgasit ovdan ahte dáhttot nuoraiddási bargovugiid šaddat eanet praktihkalažžan ja molsašuddin. Seammás lea deatalaš ahte oahpahas lea áššáigullelaš ja hástaleaddji. Dat sáhtta mearkkašit olu ohppiid movtta ja áŋgirdeami loktemis.

Nuoraiddási bargovugiid molsašuhttimis leat luohkkajodiheapmi, rehkenastin, lohkan ja čállin vuoruhuvon áŋgiruššansuorggit. Guovddáš doaimmat leat:

- skuvlavudot gealbolokten luohkkajodiheamis, rehkenastimis, lohkamis ja čállimis sihke oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid várás
- ráhkadit bagadusaid buori luohkkajodiheamis ja buori rehkenastin-, lohkan- ja čállinoahpahas
- veahkehit ja heivehit báikkálaš ovdánahttinbargguid
- vásáhuslonohallama ja prefešuvdnaoktavuodaid fierpmádat

Našuvnnalaš oahpahuseiseválddit leat ožžon čielga hástalusaid OECD riikkaidgaskasaš áššedovdiin ja našunála dutkiin: Mii fertet gaskkusit oahpahaspolitihka vuoruhemiid čielgaseappot buot oahpahasvuogádaga dásiin ja mii fertet buorebut čielggadit movt skuvllat sáhttet olahit ulbmiliid. Ferte maiddái buohkaide leat čielggas makkár vuordámušat guhtiige leat ja makkár bargguid guhtege aktevra galgá fuolahit.

Jus galgat dáinna bargguin lihkestuvvat de ferte leat luohttámuš ja buorre gulahallan skuvlasuorggi hálddašandásiid ja aktevrraid gaskka ja rastá.

¹ Departemeanta sádde gulaskuddamii evttohusa rievdadit fága- ja diibmojuogu vai vejolašvuolta báikkálaš njuovžilisuhtii diibmoplánain buorrána.

² Topland, B. og E.M. Skaalvik (2010): *Meninger fra klasserommet. Analyse av Elevundersøkelsen 2010*. Kristiansand, Oxford Research

Dát strategiija galgá veahkehit ...

...**ohppiid** oažžut buoret movtta ja oažžut ávkki nuoraiddási oahpahas - nu ahte buoridit oahppomovtta oppalaččat ja lohtet dási erenoamážit rehkenastimis, lohkamis ja čállimis

...**oahpaheddjiid** hábmet oahpahas eambo praktihkalažžan ja molsašuddin - buoret luohkkajodiheami bokte ja dahkat dáhpin juogadit, smiehtadit ja ovttasbargat buot skuvllain gos leaš nuoraiddási

...**skuvlajodiheddjiid** vuoruhit pedagogalaš jodiheami ja ovddidit skuvlla oahppanorganisašuvdnan

...**skuvlaoamasteddjiid** vuoruhit sin plána- ja ovdánahttinbarggu ángiruššansurggiid, ja aktiivvalaččat doarjut skuvlla barggu oahpahas kvalitehta loktemiin

...**guovllu/báikkálaš fierpmádagaid** heivehit ja fuolahit ángiruššamiid ja veahkehit vásáhuslonohallamii ja dialogii

... **universitehta- ja allaskuvlasuorggi** doarjut skuvlavudot gealboloktema ja ovddidit máhttovuodu ja studeantaid návcca addit praktihkalaš ja molsašuddi oahpahas

... **našuvnnalaš eiseválddiid** ráhkadit doarjja- ja bagadusávdnasiid, ja lámčit dili skuvlavudot gealboloktemii ja viidát ovttasbargui

Strategiija gusto vihtta jagi, skuvlajagi 2012/13 rájes 2016/17 rádjái. Skuvlajagi 2013/14 rádjái galget ángiruššansurggiid doaibmabijut ovdánahttojuvvot ja álggahuvvot. Strategiija doaibmabijut galget ollásit álggahuvvot skuvlajagi 2013/14 rájes. Mihttu lea ahte juohke skuvla mas lea nuoraiddási galgá olahuvvot strategiijaáigodagas.

Ulbmil ja indikativrrat

Ulbmil

Oahpahusa ulbmil nu movt dat definerejuvvo oahpahuslága § 1-1:s, deattuha ahte oahpahus galgá mánáide ja nuoraide addit máhtuid, miellaguottuid ja árvvuid mat veahkehit sin hálddašit iežaset eallima ja searvat bargo- ja servodateallimii. Nuoraiddási čuovvoleamis bidjá ráddehus čuovvovaš bajemus ulbmila vuoddooahpahussii:

- Buohkat galget leat fárus ja dovdat ahte nákkejit.
- Buohkat galget hálddašit vuoddogálggaid.
- Buohkat galget čadahit joatkkaoahpahusa.

Nuoraiddási praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa nannen ja oahpahusa nannen rehkenastimis, lohkamis ja čállimis, galgá veahkehit ohppiid gártadit vásáhusaid das ahte hálddašit ja oažžot buoret movtta ja skuvlejumi. Luohkkajodiheami nannen ja rehkenastima, lohkama ja čállima nannen galgá leat ávkin buot ohppiide, maiddá fágalaččat nanu ohppiide. Ángiruššan galgá leat buot fágain.

Movttiidahttin ja náncen vai buorebut oahppá eanet praktihkalašja molsašuddi oahpahusa bokte

Oahpaheddjiin geat máhttet ja atnet eanet oahpahusvugiid ja geat leat rahpasat ovttasbargat ja searvadahttit ohppiid, leat oahppit geat olahit buoret bohtosiid.³ Jus oahpaheaddji máhtta válljet vuogi mii heive luohkkalanja dilálašvuhtii, máhtta dahkat sisdoalu áššáigullevažžan ohppiide ja máhtta heivehit váddodatdási ohppiidjovkui ja ovttaskas oahppái, de dat mearkkaša hui olu dasa ahte oahppá go oahppi dan maid galgá ja ahte vásiha nákcema. Oahpaheaddji lea geatnegas ieš jodihit oahppan- ja ovdánahttindoaimmaid dan mandáhta olis maid oahpahusláhka oktan láhkaásahusaiguin addá. Muhtun vuogit sáhttet leat buorebut go earát dihto dilálašvuodain ja muhtun ohppiid guovdu, muhto oahppit ohppet iešgudetládje ja oahppometodat fertejit rievddadit. Dan barggus ferte oahpaheaddji geavahit ja luohkkat iežas profešunála árvvoštallamii. Oahpaheddjiin ja skuvlajodiheddjiin lea ovddasvástádus leat diehttevaččat fágalaččat ja dutkamušaid dáfus. Dát máhttu ovttas iežas praksisvásáhusain ja go dovdá ohppiid, ferte leat vuodđun go oahpaheaddji ja iešgudet skuvla vqlle oahpahusvuogi.

Eanet molsašuddi metodat, praktihkalaš barggut ja eará oahpahusarenat gáibidit ollu oahpaheaddji návccas jodihit luohká iešgudet oahppodoaimmaid čađa ja su návccas čatnat buori oktavuoda ohppiide. Buorre luohkkajodiheapmi lea danne erenoamáš mávssolaš vai oahpaheaddji sáhtta hábmet oahpahusa eanet praktihkalažžan ja molsašuddin.

Ohppiin ferte leat mokta ángiruššat dan madii go lea dárbu nuoraiddásis ja ollašuttit oahpahusa. Molsašuddi bargovuogit leat deatalaččat movttiideapmái ja mángii dat

³ Nordenbo, Sven Erik, Michael Søgaard Larsen, Neriman Tiftikçi, Rikke Eline Wendt og Susan Østergaard (2008): *Lærerkompetanser og elevers læring i førskole og skole*, Vuogádatlaš nugohčoduvvon review mii dahkkui Máhttodepartemeantta ovddas, Oslo, Teknisk Rapport, Dansk Clearinghouse for Uddannelsesforskning, København.

mielddisbuktet praktihkalaš bargovugiid. Ohppiid mielváikkuheapmi ja posiitiiva oaidnu skuvlejupmái mearkaša olu oahppi moktii. Sihke skuvllas ja váhnemiin lea stuora váikkuhus ohppiid oainnuide. Oahppit háliidit hástalusaid ja seammás oaidnit oahpu ávkki sin iežaset eallimis. Jus oahppit galget sáhttit ipmirdit manne sii fertejit ángiruššat skuvlabargguiguin, de fertejit sii dovdat oahppama leat áššáigullevažžan ja mávssolažžan.

Lohkan- ja čállingálggat leat deatalaččat ohppiid oahppamii buot fágain, birgema dihte sihke bargo- ja árgabeaieallimis ja iežas identitehtaovddideami ja diehtima dihte. Ulbmil lea ahte go gerget nuoraidásis de galget oahppit máhttit lohkat jođánit ja beaktilit ja ipmirdit iešgudetlágan teavsttaid, buot fágaid vuodul ja sihke báhpis ja šearpmas. Oahppit galget máhttit atnit čállima reaidun iežaset jurdagiid ja iežaset oahppama ovdánahttimis, ja galget máhttit hábmet teavsttaid mat leat heivehuvvon čállima sisdollui ja ulbmili. Rehkenastingálggat dárbbášuvvojit boahttevaš skuvlavázzima lihkestuvvama dihte, bargoeallima ja iežas árgabeaieallima ja iežas ekonomiiija hálldašeami dihte. Ulbmilin lea ahte buot oahppit geat gerget nuoraidásis galget máhttit čoavdit ovtastuvvon matematihkalaš bargguid buot fágaid vuodul.⁴ Sihke rehkenastingálggat ja lohkan- ja čállingálggat dárbbášuvvojit jus galgá ipmirdit servodaga ja oassálastit servodateallimis. Danne leat rehkenastin, lohkan ja čállin vuoruhuvvon ángiruššansuorgin dán strategiijas.

Indikativrraid ovdánahttin

Guovddáš eaktun lihkestuvvat implementeremiin lea ahte čielgasit formulere ulbmiliid ja movt ulbmiliid galgá čuovvolit. Buohkat geat barget doaimmaid čadahemiin dárbbášit dieđuid ulbmilolaheami birra iežaset ovddasvástádussuorggi siskkobeaide. Indikativrrat leat vuodđun ulbmiliid olahepmái buot dásiin mat strategiijain barget: skuvllat ja gielddat, guovllu ja našuvnnalaš dássi.

Strategiija indikativrrat guorahallojuvvojit ovtasbargoguimmiiguin Gnist-nammasaš doaimmas. St. dieđ. nr. 19 (2009-2010) *Tid til læring (Áigi oahppat)*, vrd. Innst.219 S (2010–2011) vuodul veardiduvvojit indikativrrat dálá statistihkaid mielde ja vuodđun lea ahte oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid raporterenoaddi ii galgga lassánit. Indikativrrat galget addit dieđuid ohppiid movtta ja oahppoávkki birra.⁵ Dasa lassin galget ovdánahttojuvvot indikativrrat mat mitalit leat go skuvllat lihkestuvvan hábmet praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa. Lea maiddái dárbu diehtjuohkimii strategiija iešgudet doaimmaid čadaheamis nu ahte sisdoalu ja hábmema sáhtta rievdadastit dadistaga.

⁴ Vuđolaš gálggat lohkamis, čállimis ja rehkenastimis čilgejuvvojit dárkileappot Vuđolaš gálggaid rámmain (Rammeverk for grunnleggende ferdigheter) maid Máhttodepartemeanta dohkkehii ođđajagimánu 11.b. 2012.

⁵ Dál ii gávdno vuos heivvolaš vuoddu čállinindikativrraid várás.

Indikativrrat galget addit dieđuid ...

- buorrána go ohppiid mokta oahppat
- unnot go oahppit geain leat heajos vuodđogálggat lohkamis ja rehkenastimis
- lassánit go oahppit geain leat buorit vuodđogálggat lohkamis ja rehkenastimis
- loktanit go bártneid vuodđogálggat lohkamis
- šaddá go oahpahuš eanet praktihkalaš ja molsašuddi, hástaleaddji ja áššáigullelaš
- strategiija doaimmaid čadaheamis

Gielddat ja fylkkagielddat ráhkadit jahkásaš raportta dili birra mii meannuduvvo gielddastivrras dahje fylkkadikkis. Raporta oahpahušdili birra galgá giedahallat oahppobohtosiid, skuvlaheitima ja oahppobirrasa.⁶ Raportta sáhttet gielddat atnit strategiija ulbmiliid čuovvolemis.

---

⁶ Oahpahušlága §13 -10, nubbi lađas, goalmát ja njealját čuokkis. Vástideaddji njuolggadus gávdno priváhtaskuvlallágas § 5-2 goalmát lađas mii gusto priváhta skuvllaide.

Našuvnnalašdoarjjadoaimmat

Álggahus

Našuvnnalaš doaimmat galget leat lassin ja doarjjan dan bargui maid skuvllat ja gielddat barget. Doaimmat galget doarjut ja movttiidahttit praktihkalaš ja molsašuddi bargovugiid mat maiddái leat hástaleaddjin ja áššáigullevaččat ohppiide. Doaimmain galgá leat guhkilmas perspektiiva ja addit liibba báikkálaš heivehemiide ja báikkálaš álgagiidda. Našuvnnalaš doaimmat eai buhte báikkálaš ovdánahttinbarggu muhto dan ulbmil lea dárbbu mielde addit dieđuid, gealbbu ja bagadeami. Dat mearkkaša ahte fáldadagat galget leat njuovžilat nu ahte daid sáhtta heivehit skuvlaoamasteddjiid ja skuvllaid iežaset vuoruhemiide.

Doaimmat ovdánahttojuvvojit ovttasrádiid luohkkajodihandutkiiguin, Matematihkkaguovddážiin, Lohkanguovddážiin, Čállinguovddážiin NAFO:in⁷, universitehtaiguin ja allaskuvllaiguin. Oahpahusdirektoráhta lea ásahan resursajoavkkuid iešgudet ángiruššansurggiid várás mat veahkehit našuvnnalaš guovddážiid ja dutkiid doaimmaid ovdánahttimis. Resursajoavkkut buktet deatalaš vásáhusaid praktihkalaš suorggis. Gnist-oasálaččat leat evttohan oasseváldiid dáidda resursajoavkkuide.

Dás vuolábealde čilget strategiija našuvnnalaš doarjjadoaimmaid válдоosiid.

Doarjja skuvlaoamasteaddjái

Lea skuvlaoamasteddjiid ovddasvástádus fuolahit oahpahusa kvalitehta ja árvoštallat ja čuovvolit ahte oahpahusláhka oktan lánkaásahusaiguin devdojuvvo.⁸ Skuvlaoamasteddjiid iežaset iniciatiiva lea deatalaš jus ángiruššansuorggit duodaid galget buktit nuppástumi gitta luohkkalatnji. Strategiija doaimmat leat mielde doarjume skuvlaoamasteddjiid báikkálaš ovdánahttinbargguid.

Juohkeháži sáhtta leat ávkkálaš oaidnit áššiid veahá olggobealperpektiivvas. Strategiijabarggus lea áigumuššan ahte oahpaheadjit, skuvlajodiheadjit ja skuvlaoamasteddjiid ovddasteaddjit barget fierpmádagain sihke skuvllaid ja gielddaid siskkoabealde ja daid gaskka. Dan sáhtta dahkat dálá fierpmádaga bokte dahje háhkat odđa fierpmádagaid. Regionála Gnist-ovttasbargu sáhtta leat doarjjan skuvlaoamasteddjiide njuolgga dahje fierpmádagaid bokte, ja dat gártá dalle arenan iešgudet fylkka/regiovnna doaimmaid heivehepmái ja ovdánahttimii.

Doarjja oahpaheddjiide ja skuvlajodiheddjiide

Viidamus doarjafálaldatdoaimma oahpaheddjiide ja skuvlajodiheddjiide lea skuvlavuđot gealbolokten luohkkajodiheami, rehkenastima, lohka ja čállima olis. Gealbolokten galgá maiddái addit liibba bargat oahppanárvoštallamiin. Gealbolokten galgá:

- leat skuvlavuđot
- leat buot nuoraiddási ohppiid skuvlejumi várás
- fállujuvot buot skuvllain gos lea nuoraiddási
- addit molsašuddi fágafálaldagaid main leat iešgudetlágán sisdoalut ja bistet iešgudet guhká ja mat leat heivehuvvon báikkálaš dárbbuide
- fátmastit neahhtaresursaid maid buot skuvllat main lea nuoraiddási sáhttet atnit

⁷ Našuvnnalaš guovddáš mánggakultuvrralaš oahpahusa várás

⁸ Vrd. oahpahuslága § 13-10 nuppi laddasa, ja oahpahuslága § 2-1 lánkaásahusa.

Doaimmaid vuoddu galgá leat buori praksisa vásáhus ja dutkan. Našuvnnalaš guovddážat ja luohkkajodiheami dutkanjoavku ráhkadit konkrehta bagadusaid buori luohkkajodiheamis ja buori rehkenastin-, lohkan- ja čállinoahpaheamis, ja addet ovdamearkkaid das movt oahpahusa sáhtá lágidit eambo praktihkalažžan ja molsašuddin. Resursajoavkkut main iešgudet bealit ovddastuvvojit oassálastet dán barggus. Bagadusat ja doarjjaárvdnasat mat galget leat mielde skuvlavudot gealboloktemis, galget leat inspirašuvdnan ja ávkin nuoraiddási buoridanbarggus.

Skuvllain gos profešuvdnaoservvolašvuohta doaibmá bures orrot buorebut nagodeame háhkat ohppiide buori oahpahusa, go skuvllat gos oahpaheaddjit barget eambo individuáladiid.⁹ Lea deatalaš ahte skuvlaoamasteaddjit ja skuvlajodiheaddjit lámččet dili nu ahte oahpaheaddjit besset árvvoštallat, smiehtadit ja digaštallat bargoustibiiguin, ohppiiguin ja earáiguin das movt oahpahusa sáhtášii leat eanet praktihkalaš ja molsašuddi, ja seammás leat áššáigullelaš ja hástaleaddjin ohppiide. Danne guoská gealbolokten buot skuvlabargiide. Skuvlavudot gealbolokten mearkkaša earet eará ahte oahpaheaddjit ovttasbarget bargoustibiiguin ja olggobealolbmiguin, áicet gudetguimmiideaset praksisa, geahččaladdet odđa praksisaid ovttrasáidid ja árvvoštallet addet go dat sávvojuvvon nuppástumi.

Skuvlajodiheaddjiin ferte leat gealbu jodihit ja čadahit ovdánahttin- ja nuppástuhttinproseassaid jus skuvllas galgá sáhttit čadahit gealboloktema. Skuvlajodiheaddjit oassálastet skuvlavudot gealboloktemis. Dasa lassin ožžot sii sierra fáldadaga pedagogalaš ovdánahttinbarggu ja organisašuvdnaovdánahttima hárrái.

Dát eaktuda ahte skuvlaoamasteaddjit váldet badjelasáset aktiiva rolla strategiijabarggus, ja sihke dorjot ja addet ovddasvástádusa skuvlajodiheaddjiide jodihit skuvlla kvalitehtaovdánahttima ja oahpaheddjiid oahpahaspraksisa.

Oktavuohta eará ángiruššandoaimmaid

Ángiruššandoaimma OÐÐA MOVTTAIN (NyGIV) (2010-2013) ulbmil lea eastadit skuvlaheaitima joatkkaoahpahasas. OÐÐA MOVTTAIN vástida mealgadii dán strategiijja ulbmiliidda. Fágalaš oasit OÐÐA MOVTTAIN áigemolsunprošeavttas jotkojuvvot skuvlavudot gealboloktemis, muhto dat lea jurddašuvvon buot nuoraiddási ceškiide ja ohppiide. Áigemolsunprošeavtta gealbolokten joatka plánaid mielde 2013 lohppii.

Ángiruššandoaimmat ”Bedre læringsmiljø” (Buoret oahppanbiras) (2009-2014) ja ”Vurdering for læring” (Árvvoštallan oahppama várás) (2010-2014) čadahuvvojit nu movt lei plánejuvvon. Oasit dán ángiruššamiin ovtastuvvojit nuoraiddási skuvlavudot gealboloktemii. Dán strategiijja gealbolokten oktiiveivehuvvo ”Kompetanse for kvalitet – strategi for etter- og videreutdanning” (2012–2015) nammasaš strategiijain.

Luohkkajodihan-, rehkenastin-, lohkan- ja čállinbarggut lágiduvvojit nu ahte skuvllat galget sáhtá atnit vuoddu dan barggu maid leat ovdal dahkan. Eanas skuvllat main lea nuoraiddási, leat mañemus jagiid oassálastán iešgudetlágán našuvnnalaš ángiruššamiin buoridan dihte ohppiid oahppobirrassa ja gálggaid rehkenastimis, lohkamis ja čállimis.

⁹ Stoll, L., Bolam, R., McMahon, A., Wallace, M. and Thomas, S. (2006): “Professional learning communities: a review of the literature” *Journal of Educational Change*, 7 (4): 221-258'

Olu skuvllat barget aktiivadiit kvalitehtaovdánahttimiin ja leat suokkardan iežaset hástalusaid, ovdamearkka dihte nugohčoduvvon "Ståstedsanalysen" ja "Organisasjonsanalysen" bokte. Muhtun skuvllat leat ožžon veahki našuvnnalaš "Veilederkorpsas" (Rávvenjoavkkus) oassin sin ovdánahttinproseassas, ja leat oassálastán skuvlaovdánahttinprográmmas "Kunnskapsløftet fra ord til handling" (Máhttolokten hupmamis daguide) (2005-2009), njealji jagi ángirusšandoaimmas "Vurdering for læring" (Árvvoštallan oahppama várás) dahje leamaš mielde "SKUP - skole og kommuneutviklingsprosjektet" (Skuvla- ja gieldaovdánahttinprošeakta). Dáid nuppástuhttinproseassaid vásáhusat leat ávkkálaččat boahttevaš bargguin.

Doaibmabijuid vuodđun leat gullevaš resurssat ja metodihkka maid leat viežžan OÐÐA MOVTTAIN- doaimmas ja Rávvenjoavkkus (Veilederkorpset). Rávvenjoavku ovttas báikkálaš doarjjaresurssaiguin sáhtta veahkehit identifiseret ovdánahttinbargguid, resurssaid mat gávdnojit ja doarjut báikkálaš ovdánahttinbarggu.

Aktevrraid rollat ja ovddasvástádussuorggit

Jus ulbmiliid galgá joksat de ferte buoridit praksisa luohkkalanjain. Leat mánggat aktevrrat geat iešgudetládje guddet ovddasvástádusa ja geat fertejit rahčat joksat ulbmila loktet ohppiid oahppomovtta ja oahppama. Jus galgá lihkostuvvat de lea deatalaš ahte leat čielga rollat ja ovddasvástádus ja buorre gulahallan iešgudet dási aktevrraid gaskka. Dás vuolábealde čilgejuvvojit guovddáš aktevrraid ovddasvástádusat ja makkár vuordámušat leat sidjiide.

Oahppit

Oahppit leat resursan nuoraiddási kvalitehta buoridanbarggus. Go šaddet boarráseappot de vurdojuvvo ahte sii dadistaga váldet eambo ovddasvástádusa iežaset oahppamis.

Vuordámuš lea ahte oahppit:

- geavahit iežaset mielmearridanvejolašvuoda ja gaskkustit iežaset vuordámušaid skuvlii
- veahkehit olahit ulbmiliid iežaset árjjaiguin ja mielváikkuhemiin
- leat veahkkin oahppanservvolašvuodas

Ohppiorganisašuvdna dáhttu

- veahkehit ráhkadit materiálaid mat heivejit ohppiide
- kommuniseret strategiija iežas organisašuvnnas

Váhnemat

Váhnemiid posiitiiva guottut oahpahussii ja oahppamii ja buorre ovttasbargu ruovttu ja skuvlla gaskka, lea ávkkálaš sihke oahppanberrasii, oahppi maktii ja oahppobohtosiidda.

Vuordámuš lea ahte váhnemat:

- bidjet gáibádusaid, movttiidahttet ja oalgguhit mánáideaset ain rahčat nuoraiddásis
- aktiivadit oassálastet skuvlla-ruovttu ovttasbarggus

FUG dáhttu

- veahkkin hábmet diehtujuohkinmateriála váhnemiid várás
- kommuniseret strategiija iežas organisašuvnnas

Oahpaheaddjit

Oahpaheaddjis lea ovddasvástádus oahppi fágalaš ja sosiála ovdáneamis ja ahte oahpahus lea praktihkalaš, molsašuddi ja oahppi eavttuide heivehuvvon. Sii galget láhčit dili nu ahte oahpahus dovdo áššáigullevažžan ja ahte oahppit vásihit buoret nákcema ja movtta.

Vuordámuš lea ahte oahpaheaddjit:

- plánejit, organiserejit, čadahit ja árvoštallet oahpahusa profešunála árvoštallama vuodul, vásáhusaideaset vuodul ja buori praksisa dutkamusaide vuodul
- aktiivadit oassálastet skuvlavudot gealboloktemis
- ovttasbarget bargoustibiiguin ja juogadit vásáhusaid vai loktejit sihke iežaset ja bargoveaga gealbbu
- láchčēt dili ohppiiváikkuheapmái
- ovttasbarget váhnemiiguin ohppiid movtta ja oahppama hárrái

Skuvlajodiheddjit

Skuvlajodihangottis lea ovddasvástádus oahppobohtosiidda, oahppobirrasii ja skuvlla oahpahaspraksisii. Lea maiddá skuvlajodiheddjiid ovddasvástádus ovddidit kollektiivvaláš kultuvrra skuvllas, nu ahte láchčēt dili buoret profešuvdnaservvolašvuhtii ovttasbarggu, smiehtadeami ja vásáhusjuogadeami vuodul.

Vuordámuš lea ahte skuvlajodiheddjit:

- ovdánahttet skuvlla oahppanorganisašuvdnan
- álggahit ja jodihit pedagogalaš ovdánahttinbarggu iežaset skuvllas, dás maiddá skuvlavudot gealboloktema
- ásahtit buriid arenaid gos sáhtta juogadit gealbbu ja vásáhusaid iešguđet skuvllas ja skuvllaid gaskka
- láchčēt dili ávkkestallat doarjja- ja bagadusmateriálain mii gávdno
- oassálastet skuvlajodiheddjiid fierpmádagain ja doppe juogadit vásáhusaid ja loktejit iežaset gealbbu

Bargiidorganisašuvnnat dáhttot

- veahkkin ovddidit buori luohkkalatnjapraksisa ja oahpahaspraksisa
- dovddusin dahkat strategiija iežaset organisašuvnnas
- veahkkin bidget doarjja- ja bagadusmateriála ja doarjut oassálastima gealboloktendoaimmain iežaset miellahtuid gaskka
- veahkkin gávnnahtit ja dovddusin dahkat iešguđetlágán jodihanreaidduid oahpaheddjiid čuovvomeami várás
- oassálastit Gnist-ovttasbarggus regionála dásis

Studeantaorganisašuvnnat dáhttot

- oassálastit buriid definišuvnnaid ráhkadeamis ja buriid ovdamearkkaid gávnnaheamis
- oččodit bagadangealbbu eambo deattuhuvvot oahpahasain, nu ahte dat ávkkuha oahpaheaddjeammáha
- veahkkin doarjut buori oahpaheaddjeoahpu, erenoamážit dainna ulbmiliin ahte ovdánahttit eambo praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa

Skuvlaoamasteaddjit

Aktiiva skuvlaoamasteaddjit leat deatalaš eaktun skuvlla ovdánahttimis, ja sihkkarastin dihte ahte ovdánahttin doarju báikkálaš dárbbuid ja našuvnnalaš ulbmiliid. Gielddain lea ovddasvástádus deavdit vuoigatvuoda vuoddoskuvlaoahpahussii, vrd. oahpahuslága § 13-1, ja dain galgá leat guovddáš rolla strategiijabarggus.

Vuordámuš lea ahte skuvlaoamasteaddjit:

- dorjot skuvllaid rahčamuša oazžut áigái eanet praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa nuoraiddásis
- guorahallet skuvllaid dárbbuid, ja láchčēt dili skuvlavudot gealboloktemii
- ovttasbarget, čuovvolit ja láchčēt dili dasa ahte skuvlajodiheaddjit ja oahpaheaddjit ožžot áiggi čuovvolit strategiijabarggu
- láchčēt dili ja oassálastet gealbojuogadanfierpmádagain sihke oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid várás
- aktiivadit oassálastet báikkálaš ja regionála strategiijaovttasbarggus

KS dáhttu

- leat konstruktiiva ovttasbargobeallin strategiija čadaheamis, Gnist-ovttasbarggu miellahtun ja dan kvalitehtašiehtadusa rámma siskkobealde maid KD ja KS leaba soahpan
- geavahit iežas fierpmádagaid ja ovttasbargostruktuvrraid loktet strategiija gielddasuorggi mearrádusdahkkiide ja jodiheddjiide
- juohkit dieđuid ja movttiidahttit gielddaid searvat gealboloktemii strategiija bokte
- searvat ovttasbargui strategiija birra sihke báikkálaččat ja regionáladit

Universitehta- ja allaskuvlasuorgi (UA-suorgi)

Oahpaheaddjeoahpuid vuododoaibma dán strategiijas lea fállat skuvlavudot gealboloktema vuoruhuvvon surggiid siskkobealde. UA-suorggis lea maiddá rollan ovddidit máhtu iešgudet fágain ja fágadidaktihkas, duodaštit buori praksisa ja ovttasbargat našuvnnalaš guovddážiiguin. Oahpaheaddjeoahput galget láchčēt oahpaheaddjestudeanttaide vejolašvuoda buktit UA- suorggi perspektiivvaid iežaset praksisii skuvllas.

Vuordámuš lea ahte UA- suorgi:

- ovdánahtta ja fállá skuvlavudot gealboloktema strategiija rámma siskkobealde
- veahkeha ovddidit ja gaskkustit máhtu buori praksisa birra luohkkajodiheamis, rehkenastimis, lohkamis ja čállimis
- láchčá dili ahte studeanttat geavatraččat hástaluvvojit ovddidit eanet praktihkalaš ja molsašuddi oahpahusa
- oassálastá skuvlaoavddidanproševttain
- oassálastá regionála Gnist-ovttasbarggus

Oahpaheaddjeoahpu našuvnnalaš ráđđi (OONR/NRLU) dáhttu

- bargat UA-suorggi ulbmiliiguin ja indikativvraiguin strategiija bokte
- veahkkinn oččodit dutkanvuđot máhtu vuodđun oahpaheddjiid ja skuvlajodiheddjiid gealboloktemis strategiija bokte
- veahkehit ahte UA-suorggi fálaldat skuvlavuđot gealboloktemis doallá buori kvalitehta

Regionála Gnist-ovttasbargu

Regionála ovttasbargu nuoraiddási áŋgiruššamiid čadaheamis berre vuodđuvvot daidda fierpmádagaide ja struktuvvraide mat juo doibmet. Regionála Gnist- ovttasbargu lea juo ásaheamis buot fylkkain, ja dat hástaluvo vándit ovdan nuoraiddási áŋgiruššamiid. Ođda virggit regionála Gnist-ovttasbarggus álggahuvvojit ovttasbargomodealla mielde.

Vuordámuš lea ahte regionála Gnist-ovttasbargu:

- veahkeha oktiiheivehit regionála áŋgiruššamiid
- veahkeha oččodit buori dialoga áŋgiruššamiid birra našuvnnalaš ja báikkálaš dásiid gaska
- ovttasbargá almmuhit ja virgádit olbmuid virggiide
- veahkkinn heiveha vásáhuslonohallama ja fierpmádagaide geavaheami

Našuvnnalaš eiseválddit

Lea Máhttodepartemeantta ovddasvástádus ovdánahttit strategiija ovttasráđiid buot oasálaččaiguin ja dovddusin dahkat strategiija buot aktevrraide. Oahpahusdirektoráhtta oktan našuvnnalaš guovddážiiguin galget leat guovddážiis doarjjadoaimmaid hábmemis ja čadaheamis, ovttas UA-surggiin. Fylkkamánni oassálastá strategiijabarggus guovllu dásis regionála Gnist-ovttasbarggu bokte. Dán barggu ferte maddái oktiiheivehit fylkkamánni oktavuodaide gielddaiguin muđui.

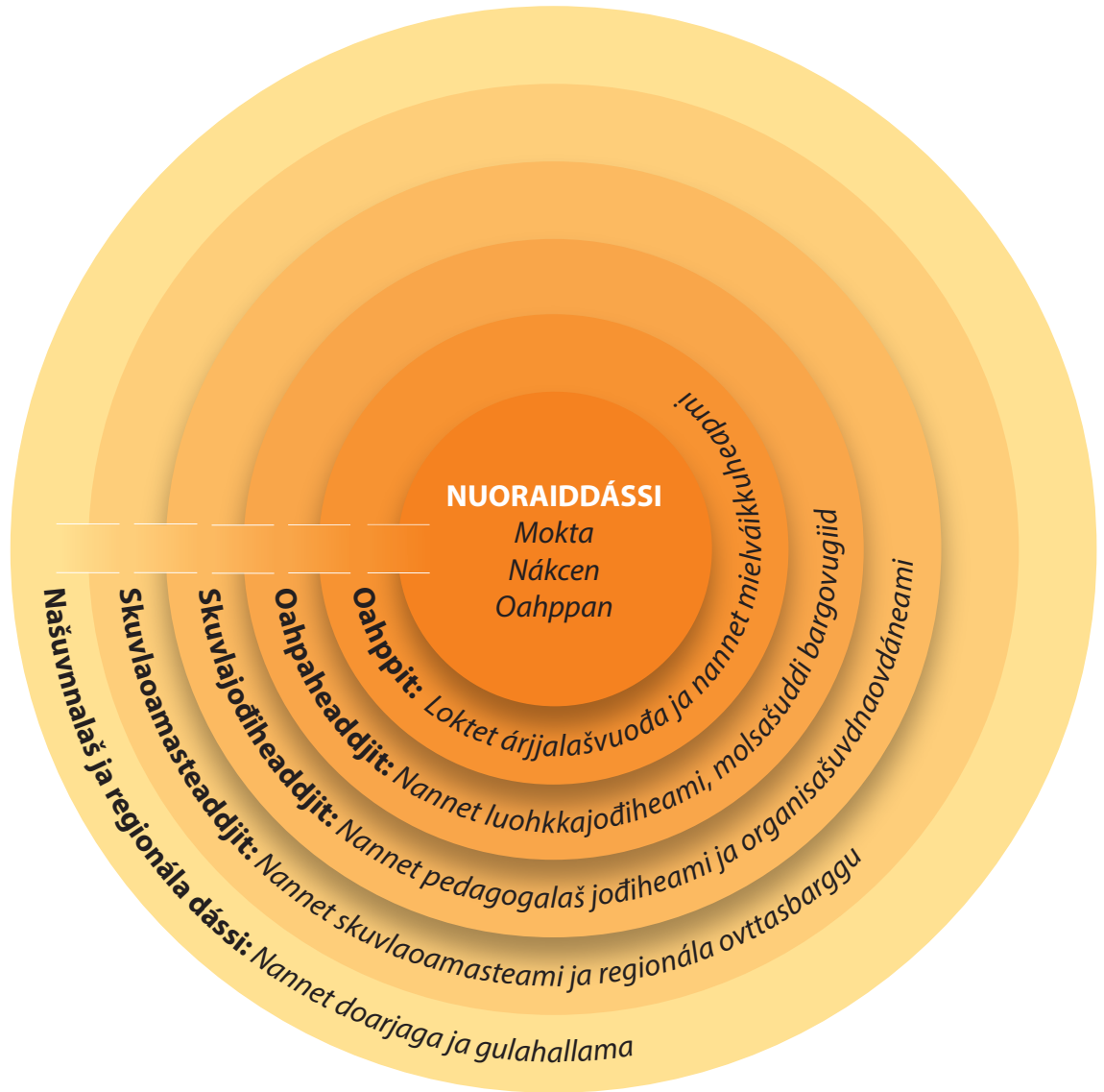
Vuordámuš lea ahte našuvnnalaš eiseválddit:

- fuolahit dialoga, diehtujuohkima, oasálaččaid searvadahttima ja nanu vuodđudeami suorggis ee. Gnist-ovttasbarggu bokte
- doalahit vuoruhuvvon surggiid áiggi vuollái
- fuolahit ahte doaimmaneavvut leat vuodđuvvovon luotehahtti máhttui skuvllaid dárbbuid mielde
- fuolahit ahte lea buorre oktavuoha ja konsisteansa dain doaimmain mat leat jurddašuvvon skuvllaide main lea nuoraiddássi

Našuvnmaláš oahpahuseiseválddit dáhttot

- jahkásaš stáhtabušeahhtaid vuodul stáhtalaš resurssaid vehkiin doarjut doarjja- ja bagadanbarggu ja gealboloktema strategiija bokte
- veahkkin oččodit guovlluovttasbarggu ja oktiiveiveheami strategiija oasálaččaid gaskka
- fuolahit ahte ráhkaduvvojit čilgehusat buriid gálggaid ja buriid praksisaid birra ovttrasrádiid dutkiiguin, praktihkkáriiguin ja Gnist-ovttasbarggu ovddasteddjiiguin
- ásaht ja viidásetovdánahhtit gealbo- ja ovddidandoaimmaid oahpaheddjiide, skuvlajodiheddjiide ja skuvlaoamasteddjiide vai vejolažžandahká buoret kvalitehta lohkan-, čállin ja rehkenastinoahpahusas ja buoret luohkkajodiheami
- viidásetovdánahhtit oahpaheaddjeoahpuid ja UA-ásahusaid rolla skuvlaovdánahhtima gealbobirasin

Olggosaddán: Máhttodepartemeanta

Almmolaš ásausat sáhttet diŋgot lassigáhppálagaid dáppe:

Departemeantta bálvalusguovddáš

www.publikasjoner.dep.no

E-poasta: publikasjonsbestilling@dss.dep.no

Telefovdna: 22 24 20 00

Olggošgovva: Samfoto

Prentehusnummir: F-4276 NS

Deaddileapmi: Departemeantta bálvalusguovddáš 06/13 - 1000

